

Republika e Kosovës
Republika Kosovo - Republic of Kosovo

Autoriteti i Aviacionit Civil
Autoritet Civilnog Vazduhoplovstva
Civil Aviation Authority

Generalni Direktor Autoriteta civilnog vazduhoplovstva Kosova,

U skladu sa članom 21.3. Zakona br. 03/L-051 o civilnom vazduhoplovstvu,

Imajući u vidu Multilateralni Sporazum o osnivanju Zajedničkog evropskog vazduhoplovnog područja ("Sporazum ECAA") potpisan od strane UNMIK-a u ime Kosova, kao i privremeno stupanje na snagu Sporazuma ECAA za Kosovo, dana 10. oktobra 2006 godine,

Imajući u vidu da je Republika Kosovo preuzela međunarodne obaveze Kosova, uključujući i one na koje se UNMIK obavezao u ime Kosova,

U cilju utvrđivanja pravila o izveštavanju događaja u civilnom vazduhoplovstvu, u skladu sa sporazumom ECAA i njegovim odredbama da Direktiva 2003/42/EC o izveštavanju događaja u civilnom vazduhoplovstvu bude deo unutrašnjeg pravnog poretka Republike Kosova,

Donosi sledeću:

UREDBU BR. 1/2009
O IZVEŠTAVANJU DOGAĐAJA U CIVILNOM VAZDUHOPLOVSTVU

Član 1.
Cilj

Cilj ove Uredbe je da doprinese unapređenju vazdušne bezbednosti tako što će osigurati da relevantne informacije koje se odnose na bezbednost budu prijavljene, prikupljene, sačuvane, zaštićene i saopštene.

Osnovni cilj izveštavanja događaja je sprečavanje pojava nesreća i incidenata, a ne stvaranju osećaja krivice ili odgovornosti.

Član 2. *Definicije*

Za potrebe ove Uredbe koriste se sledeće definicije :

“Događaj” jeste operaciolna blokada, kvar, greška ili neka druga vanredna okolnost koja utiče ili može uticati na bezbednost leta, ali nije dovela do sudara ili teške nezgode, a koja se u daljem tekstu pominje kao ‘nesreća ili ozbiljni incident’.

“Nesreća” podrazumeva jedan slučaj koji je povezan sa funkcijom vazduhoplova koji se dešava u periodu između ukrcavanja bilo kojeg lica u vazduhoplov u cilju leta, pa sve do momenta kada se sva lica ne iskrcaju iz vazduhoplova, prilikom čega je:

1. neko lice zadobilo fatalne ili ozbiljne povrede kao posledica:
 - boravka u vazduhoplovu, ili
 - direktnog kontakta sa bilo kojim delom vazduhoplova, uključujući i delove koji su se odvojili od vazduholova, ili
 - direktne izloženosti eksploziji vazduhoplova,izuzev kada su povrede izazvane prirodnim uzrocima, samopovređivanjem ili su nanete od strane drugih lica, kao i povrede koje su nanete putnicima koji su bez avio-karata bili sakriveni u skladišnim prostorima van prostora koji su obično dostupni putnicima i posadi; ili

2. kada je vazduholov pretrpeo štetu ili strukturni krah što:
 - pogubno utiče na jačinu konstrukcije, učinak ili karakteristike leta vazduhoplova, i
 - obično zahteva velike popravke ili zamenu dotičnih komponenti,izuzev otkazivanja rada motora ili njegovog oštećenja, kad je šteta ograničena na motor, njegovo kućište ili pomoćni pribor; ili kvarova na propelerima-elisi, delovima krila, anteni, točkovima, kočnicima, oplati, malim ulegnućima ili manjim rupama na oplati vazduhoplova;

3. kada je vazduhoplov nestao ili je u potpunosti nedostupan;

“Ozbiljan incident” je incident koji obuhvata okolnosti koje ukazuju na incident koji

se skoro desio.

“*Ne identifikacija*” jeste uklanjanje sa svih ličnih podataka koji se odnose na podnosioca prijave, kao i izbacivanje tehničkih detalja iz informacija koje bi mogle da ukažu na identitet osobe koja je podnela prijavu, ili na identitet trećeg lica sa podnetog izveštaja.

“*Sporazum ECAA*” podrazumeva multilateralni sporazum između Evropske Zajednice i njenih zemalja članica, Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Bugarske, Republike Hrvatske, bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Republike Islanda, Republike Crne Gore, Kraljevine Norveške, Rumunije, Republike Srbije i Privremene administrativne misije Ujedinjenih nacija na Kosovu, u vezi osnivanja zajedničkog evropskog vazduhoplovnog područja;

“*Komisija*” jeste Komisija Evropskih zajednica.

Član 3.

Polje delovanja

Ova Uredba važi za događaje koji ugrožavaju ili, ukoliko se ne koriguju, mogu ugroziti vazduhoplov, njegovu posadu ili bilo koje drugo lice. Spisak primera takvih događaja naveden je u *Aneksu I i II*.

Član 4.

Obavezno izveštavanje

Svako dole navedeno lice je dužno da tokom vršenja svoje funkcije Autoritetu civilnog vazduhoplovstva Kosova prijavi svaki događaj koji je utvrđen članom 3 ove Uredbe:

- a) operater ili kapetan vazduhoplova koji koristi operater i za koji Autoritet civilnog vazduhoplovstva Kosova vrši nadzor bezbednosti njegovog rada;
- b) lice koje se bavi projektiranjem, proizvodnjom, održavanjem ili modifikacijom vazduhoplova ili nekog njegovog dela, pod nadzorom Autoriteta civilnog vazduhoplovstva Kosova;
- c) lice koje potpisuje potvrdu o kontroli održavanja vazduhoplova, izdavanje

usluge u vezi sa jednim vazduhoplovom, uređajem ili nekim delom vazduhoplova, pod nadzorom Autoriteta civilnog vazduhoplovstva Kosova;

- d) lice koje vrši funkciju kontrolora vazdušnog saobraćaja ili oficira koji izveštava o letovima, koji ima potrebno ovlašćenje od strane Autoriteta civilnog vazduhoplovstva Kosova,
- e) direktor aerodroma;
- f) lice koje vrši funkciju u vezi sa instaliranjem, modifikacijom, održavanjem, popravkom, kontrolom pre poletanja ili inspekcijom postrojenja za vazduhoplovnu navigaciju, koje su pod nadležnošću Autoriteta civilnog vazduhoplovstva Kosova;
- g) lice koje vrši funkciju koja je u vezi sa održavanjem vazduhoplova dok se nalazi na zemlji, uključujući punjenje gorivom, servis, pripremu tovarnog lista, utovar, odleđivanje i šlepovanje do aerodroma.

Član 5.

Dobrovoljno izveštavanje

Svako lice koje nije navedeno u članu 4, a koje vrši operacije u civilnom vazduhoplovstvu slične poslovima gore navedenih lica, može Autoritetu civilnog vazduhoplovstva Kosova da prijavi događaje koji se javljaju tokom vršenja njegovog rada, koje moraju biti podsticane od strane Autoriteta civilnog vazduhoplovstva Kosova i njegovog poslodavca.

Član 6.

Prikupljanje i čuvanje informacija

6.1 Autoritet civilnog vazduhoplovstva Kosova treba da realizuje Evropski koordinacioni centar za sisteme izveštavanja događaja u vazduhoplovstvu (ECCAIRS) koji će prikupljati, ocenjivati, obrađivati i čuvati prijave događaja koji su raportirani u skladu sa članom 4.

6.2 Nesreće i ozbiljni incidenti se takođe čuvaju u bazi podataka, u skladu sa rokovima i uslovima Komisije za istraživanje vazduhoplovnih incidenata (AAIIC)

Republike Kosova.

Član 7.

Razmena informacija

7.1 Autoritet civilnog vazduhoplovstva Kosova učestvuje u razmeni informacija tako što nadležnim organima drugih država članica ECAA i Komisiji stavlja na raspolaganje sve informacije koje su određene za bezbednost.

7.2 Po prijemu prijave o događaju, Autoritet civilnog vazduhoplovstva Kosova unosi prijavu u bazu podataka i, kad god je to neophodno, obaveštava nadležni organ o mestu događanja gde je vazduhoplov registrovan, proizveden i/ili gde je operater sertifikovan.

Član 8.

Širenje informacija

8.1 Po prijemu pisanog zahteva, Autoritet civilnog vazduhoplovstva Kosova saopštava osobi kojoj može verovati informacije o događajima, koje su prikupljene i razmenjene u skladu sa članom 6. i 7, u cilju regulisanja bezbednosti u civilnom vazduhoplovstvu ili sprovođenju istrage o nesrećama i incidentima u civilnom vazduhoplovstvu, kako bi se iz raportiranih događaja mogle izvući pouke u vezi sa bezbednošću.

8.2 Odluke o širenju informacija navedene u ovom stavu će biti ograničene samo na ono što se smatra neophodnim za potrebe njenih korisnika, bez obzira na odredbe člana 9.

Mere, koje mogu biti opšte ili individualne, zasnovane su na potrebi:

- da se licima i organizacijama obezbede informacije koje su potrebne za poboljšavanje bezbednosti u civilnom vazduhoplovstvu,
- da se širenje informacija strogo ograniči na ono što je potrebno za namene njenih korisnika, kako bi se obezbedilo pravilno održavanje poverljivosti tih informacija.

8.3 Autoritet civilnog vazduhoplovstva Kosova može najmanje jednom godišnje

da objavljuje pregled o bezbednosti koji sadrži informacije o vrsti događaja prikupljenih od strane sistema za obavezno izveštavanje događaja, sve to u cilju obaveštavanja javnosti o nivou bezbednosti u civilnom vazduhoplovstvu.

Autoritet civilnog vazduhoplovstva Kosova može objaviti i neidentifikovane izveštaje.

Član 9.

Zaštita informacija

9.1 Autoritet civilnog vazduhoplovstva Kosova treba da preduzme neophodne korake za obezbeđivanje odgovarajuće poverljivosti primljenih informacija shodno članu 7.1 i članu 8.1. Ove informacije se moraju koristiti isključivo za ciljeve ove Uredbe.

9.2 Bez obzira na vrstu ili klasifikaciju događaja, aksidenata ili nesreća, imena i adrese lica koja su prijavila događaj ne smeju se evidentirati u bazi podataka koja je navedena u članu 6.1.

9.3 Bez prejudiciranja važećih propisa Krivičnog zakona Kosova, Autoritet civilnog vazduhoplovstva Kosova treba biti uzdržan po pitanju preduzimanja sudskih mera za prekršaje bez predumišljaja ili nenamernih prekršaja, do čijih utvrđivanja je došlo prilikom prijave, shodno nacionalnoj šemi za obavezno izveštavanje, osim u slučajevima teškog nemara.

9.4 Poslodavac bilo kog lica koje prijavi događaj shodno ovoj Uredbi ne sme primenjivati ne dostupne postupke, u bilo koje vreme i da vrši diskriminaciju protiv zaposlenog lica, samo zato, što je to lice prijavilo događaj.

Član 10.

Stupanje na snagu

Ova Uredba stupa na snagu dana 1. septembra 2009. godine.

Dritan Gjonbalaj
Generalni direktor

ANEKS I

Spisak operacija vazduhoplova, održavanje, popravke i događaji u vezi sa proizvodnjom, koje treba raportirati

Napomena 1: Iako je u ovom aneksu naveden veći broj događaja koji se moraju prijavljivati, i pored toga se ne smatra sveobuhvatnim. Svi ostali događaji, koji su osuđivani od strane samih učesnika događaja, moraju se takođe prijavljivati.

Napomena 2: Ovaj aneks ne uključuje nesreće. Izuzev zahteva koji pokrivaju obaveštenje o nesreći koje mora biti evidentirano u bazi podataka.

Napomena 3: Ovaj aneks sadrži primere zahteva o izveštavanju koji se odnose na vazduhoplovne operacije, održavanje, popravku i proizvodnju.

Napomena 4: Događaje koje treba izvestiti su oni u kojima je bezbednost operacija ugrožena ili može biti ugrožena, kao i okolnosti koje mogu dovesti do stanja koje nije bezbedno. Ukoliko se prema mišljenju izvestioca, jedan događaj ne smatra rizičnim za bezbednost operacije, ali može predstavljati moguću opasnost ukoliko bi se ponovio pod drugačijim ili sličnim okolnostima, onda je potrebna prijava takvog događaja. Ono što se prosuđuje kao neophodno za prijavu u nekoj klasi proizvoda, dela ili opreme može se pokazati kao nevažna za prijavljivanje u nekoj drugoj klasi. Prisustvo ili odsustvo jednog ljudskog ili tehničkog faktora može pretvoriti jedan događaj u nesreću ili ozbiljan incident.

Napomena 5: Specifična odobrenja za rad, kao na primer RVSM, ETOPS, RNAV, jedan projekat ili program održavanja, mogu imati specifične zahteve za prijavljivanje grešaka ili kvarova u okviru tih odobrenja ili programa.

SADRŽAJ

A: OPERACIJE UPRAVLJANJA VAZDUHOPLOVOM U LETU

B: TEHNIČKI DELOVI VAZDUHOPLOVA

C: ODRŽAVANJE I POPRAVKA VAZDUHOPLOVA

D: VAZDUHOPLOVNE NAVIGACIONE USLUGE, POSTROJENJA I USLUGE
NA ZEMLJI

A. OPERACIJE UPRAVLJANJA VAZDUHOPLOVOM U LETU

(i) Upravljanje vazduhoplovom

a) Manevri izbegavanja:

- u slučaju rizika od sudara sa drugim vazduhoplovom, zemljom ili nekim drugim objektom ili neka opasna situacija kad je prikladno sprovesti postupak izbegavanja;
- manevar izbegavanja koji je neophodan da bi se izbegao sudar sa drugim vazduhoplovom, zemljom ili drugim objektom;
- manevar izbegavanja radi izbegavanja drugih mogućih opasnih situacija;

b) Incidenti tokom uzletanja i sletanja, uključujući sletanja iz predostrožnosti ili prinudna sletanja. Incidenti poput onih koji se odnose na prevrmeno sletanje, prekoračenje brzine ili neuspelo sletanje. Neuspeli pokušaji uzletanja ili sletanja na zatvorenoj zauzetoj ili pogrešnoj pisti. Iznenadni upadi na pisti;

c) Nemogućnost postizanja predviđenog učinka tokom početnog polaska ili uzletanja;

d) Kritično nizak nivo goriva ili nesposobnost prenosa goriva ili korišćenja ukupne količine raspoloživog goriva;

e) Gubitak kontrole (uključujući delimičnu ili privremenu) bez obzira na uzrok;

f) Događaji blizu ili iznad V1 koji proizlaze iz opasnih situacija ili izazivaju

potencijalno opasne situacije (npr. neuspelo uzletanje, zanošenje repa, kvar motora itd.);

- g) Kružno kretanje koje izaziva opasnu situaciju ili potencijalno opasnu situaciju;
- h) Izraženo nenamerno odstupanje od vazdušne brzine, putanje ili visine (više od 300 stopa) bez obzira na uzrok;
- i) Pad na visinu/nadmorsku visinu ispod utvrđene ili minimalne visine/nadmorske visine sletanja bez neophodnog vizuelnog orijentiranja;
- j) Gubitak saznanja o položaju u odnosu na trenutnu poziciju ili poziciju u odnosu na druge vazduhoplove;
- k) Prekid komunikacije između letачke posade (CRM) ili između letачke posade i drugih strana (kabinska posada, ATC, inženjering);
- l) Teško sletanje-ateriranje koje zahteva 'nadzor teškog sletanja';
- m) Prekoračenje ograničenja debalansa goriva;
- n) Pogrešno podešavanje SSR koda ili pod-skale visinomera;
- o) Pogrešno programiranje ili povezivanje opreme koja se koristi za navigaciju i izračunavanje funkcije, ili upotreba pogrešnih podataka;
- p) Pogrešan prijem ili tumačenje poruka primljenih radio-telefonijom;
- q) Kvarovi ili otkazivanja sistema za gorivo koji su uticali na snabdevanje gorivom i/ili dovod goriva;
- r) Nenamerno polaznje vazduhoplova sa asfaltirane površine;
- s) Avionske nesreće sa bilo kojim drugim vazduhoplovom, vozilom ili nekim drugim objektom na zemlji;

- t) Nepažljivo i/ili nepravilno rukovanje nekim kontrolama;
- u) Nemogućnost postizanja predviđene konfiguracije vazduhoplova za bilo koju fazu leta (npr. stajni trap i vrata stajnog trapa, zakrilca, stabilizatori, kormilo itd.);
- v) Rizik ili potencijalna opasnost koja se javlja kao rezultat bilo koje namerne simulacije uslova otkazivanja radi obuke ili kontrole sistema;
- w) Nenormalne vibracije;
- x) Rad svih osnovnih primarnih sistema upozoravanja tokom upravljanja vazduhoplovom npr. upozorenje u vezi konfiguracije, upozorenje o gubitku brzine (vibracija u palici), upozorenje o prekoračenju brzine itd. Osim:
 - 1. ako je posada došla do zaključka da je upozorenje bilo pogrešno i pod uslovom da lažno upozorenje nije izazvalo poteškoću ili opasnost zbog reagovanja posade na upozorenje; ili
 - 2. kada je aktiviran u svrhe obuke ili testiranja;
- y) PWS/TAWS 'upozorenje' kad:
 - 1. se vazduhoplov približio zemlji više nego što je to bilo planirano ili predviđeno; ili
 - 2. dođe do upozorenja u instrumentalnim meteorološkim uslovima ili tokom noći i zbog visoke stope pada (mod 1); ili
 - 3. dođe do upozorenja zbog pogrešnog odabira stajnog trapa ili sletnih krilca za sletanje u odgovarajuću tački približavanja (mod 4); ili
 - 4. bilo kakva poteškoća ili opasnosti, koji mogu da se pojave kao rezultat reakcije posade na 'upozorenje' npr. moguće smanjene odvajanja od drugog saobraćaja. Ovo može obuhvati upozorenje bilo kog modusa ili vrste npr. tačno, ometano ili lažno.

z) GPWS/TAWS 'upozorenje' kad dođe, ili može doći do poteškoća ili opasnosti kao rezultat reakcije posade na 'upozorenje'.

1. ACAS RAs.
2. Incidenti izazvani eksplozijom reaktivnog motora ili propelera koji su izazvali znatnu štetu ili teške povrede.

(ii) Vanredne situacije

a) Požar, eksplozija, dim, otrovne materije ili gasovi i nakon ugašenog požara.

b) Upotreba bilo koje nestandardne procedure od strane letačkog ili kabinskog osoblja u suočavanju sa vanrednom situacijom kada:

1. procedura postoji ali se ne koristi;
2. procedura ne postoji;
3. procedura postoji ali nije potpuna ili odgovarajuća;
4. procedura nije adekvatna;
5. nepravilno korišćenje procedura.

c) Neadekvatnost bilo koje procedure projektovane za korišćenje nekoj vanrednoj situaciji, uključujući i upotrebu u cilju održavanja, obuke ili testiranja.

d) Događaj koji dovodi do hitne evakuacije.

e) Pad vazdušnog pritiska.

f) Upotreba bilo koje opreme za reagovanje u vanrednim situacijama ili propisane procedure sa ciljem suočavanja sa jednom takvom situacijom.

g) Događaj koji dovodi do objave vanredne situacije ('Mayday' ili 'panne').

h) Otkazivanje nekog sistema ili opreme za reagovanje u vanrednim situacijama, uključujući sva izlazna vrata i osvetljenje, koja ne rade na zadovoljavajući način, uključujući kada se oni koriste u svrhe održavanja, obuke ili testiranja.

- i) Događaji koji zahtevaju hitnu upotrebu kiseonika od strane nekog od članova posade.

(iii) Nesposobnost posade

- a) Nesposobnost nekog člana letačke posade, uključujući i događaje pre poletanja, ukoliko se utvrde da mogu dovesti do onesposobljenosti nakon uzletanja.
- b) Nesposobnost bilo kog člana posade leta koja njega/nju čini nesposobnim za izvršavanje osnovnih zaduženja u vanrednim situacijama.

(iv) Povrede

Događaji koji su doveli ili mogu dovesti do znatnih povređivanja posade ili putnika, ali koje nije potrebno prijavljivati kao nesreće.

(v) Meteorologija

- a) Udar groma koji je izazvao oštećenja vazduhoplova ili gubitak ili kvar neke od ključnih funkcija.
- b) Udar grada koji je izazvao oštećenja vazduhoplova ili gubitak ili kvar neke od ključnih funkcija.
- c) Suočavanja sa teškim turbulencijama, događajima koji dovode do povreda a lica u vazduhoplovu ili za koje se smatra da iziskuju 'proveru vazduhoplova posle turbulencije'.
- d) Suočavanja sa promenom brzine vetra.
- e) Suočavanja sa pojavom mraza koja dovode do poteškoća u upravljanju, štete na vazduhoplovu ili otkazivanju neke ključne funkcije.

(vi) Bezbednost

- a) Nezakonito ometanje vazduhoplova uključujući pretnju bombom ili otmicu.
- b) Poteškoće pri kontrolisanju alkoholisane, nasilne ili neposlušne putnike.
- c) Otkrivanje putnika koji ne poseduje avio-kartu.

(vii) Ostali događaji

- a) Ponavljanje jedne specifične vrste događaja, koji kao izolovani događaj ne mora biti raportiran, ali koji zbog svog učestalog pojavljivanja predstavlja potencijalnu opasnost.
- b) Sudar sa pticom koji je izazvao štetu na vazduhoplovu ili gubitak ili kvar neke bitne funkcije.
- c) Suočavanje sa turbulencijom koja se stvara iza vazduhoplova.
- d) Bilo koji drugi događaj i bilo koje druge vrste, koji se smatra da je rizikovao ili je mogao da dovede u opasnost vazduhoplov ili lica u njemu ili na zemlji.

B. TEHNIČKI DELOVI VAZDUHOPLOVA

(i) Struktura

Ne moraju se prijavljivati sva otkazivanja na strukturi. Prosuđivanje inženjera je neophodno radi donošenja odluke o tome da li je neko otkazivanje dovoljno ozbiljno da bi bilo prijavljeno. U obzir se mogu uzeti sledeći primeri:

- a) oštećenje nekog glavnog strukturalnog elementa (PSE) za koji je utvrđeno da ne može da trpi oštećenje (element sa rokom trajanja). PSE su oni elementi koji doprinose u znatnoj meri u izvršavanju funkcije leta, radova na zemlji, opterećenja vazdušnog pritiska i otkazivanja koja mogu dovesti do katastrofalnog otkazivanja vazduhoplova;
- b) defekt ili oštećenje koje prevazilazi dozvoljenu štetu na PSE koja je utvrđena kao izdrživa na oštećenja;
- c) oštećenje ili defekt koji prevazilaze dozvoljene tolerancije nekog strukturalnog elementa, a čije bi otkazivanje moglo da smanji čvrstoću strukture do te mere da neophodne margine treperenja, odstupanja ili kontrole ne bi više mogle da se dostignu;
- d) oštećenje ili defekt nekog strukturalnog elementa koji može dovesti do oslobađanja delova predmeta mase koja može povrediti lica u vazduhoplovu;
- e) oštećenje ili defekt nekog strukturalnog elementa, koji može ugroziti pravilan rad sistema. Vidi (ii) dole;
- f) gubitak bilo kojeg dela strukture vazduhoplova tokom leta.

(ii) Sistemi

Predloženi su sledeći opšti kriterijumi koji se primenjuju na sve sisteme:

- a) gubitak, otkazivanje ili kvar bilo kojeg sistema, podsistema ili kompleta opreme, kada standardne procedure funkcionisanja, upustva raportiranja ne

mogu biti ostvarene na zadovoljavajući način;

- b) nemogućnost posade da kontroliše sistem, na primer:
 - 1. akcije bez komande,
 - 2. nepravilno i/ili nepotpuno reagovanje, uključujući ograničenje pokretljivosti ili blokadu,
 - 3. gubitak kontrole,
 - 4. mehanički prekid ili kvar;
- c) otkazivanje ili kvar ekskluzivne funkcije/funkcija nekog sistema (jedan sistem bi mogao da integriše nekoliko funkcija);
- d) ometanje unutar sistema ili između njih;
- e) otkazivanje ili kvar zaštitnog uređaja ili sistema za vanredne situacije unutar jednog sistema;
- f) gubitak rezervne funkcije sistema;
- g) događaj koji je posledica nepredviđenog ponašanja nekog sistema;
- h) Za tipove vazduhoplova sa jednim glavnim sistemom, podsistemom ili nizom opreme:
 - gubitak, primetan kvar ili defekt u nekom glavnom nezavisnom sistemu, podsistemu ili nizu oprema;
- i) Za vrste vazduhoplova sa većim brojem nezavisnih glavnih sistema, podsistema ili niza oprema:
 - gubitak, primetan kvar ili defekt jednog ili više glavnih sistema, podsistema ili niza oprema;
- j) Aktiviziranje nekog primarnog sistema upozorenja povezanog sa sistemom ili opremom vazduhoplova, osim ako je posada zaključila da je upozorenje bilo lažno i da nije dovela do poteškoća ili opasnosti kao odgovor reakcije posade na upozorenje;
- k) Curenje hidrauličnih tečnosti, goriva, ulja ili drugih tečnosti koje je dovelo do opasnosti od pojave požara ili mogućeg štetnog zagađenja strukture

vazduhoplova, sistema ili opreme ili rizika po putnike;

- l) Neispravnosti ili defekt bilo kojeg indikacionog sistema koje dovodi do mogućnosti davanja pogrešnih upozorenja posadi;
- m) Bilo koji kvar, propust ili greška u kritičnoj fazi leta i ako je relevantan za rad sistema;
- n) Nagli pad tekuće performanse u poređenju sa odobrenim radom, što je dovelo do opasne situacije (uzimajući u obzir tačnost obračuna načina rada) uključujući način kočenja, potrošnju goriva, itd;
- o) Asimetrija kontrole leta; npr. krilca, letve, spojler, itd.

U prilogu ovog aneksa navedeni su primeri događaja koji se moraju prijaviti, a koji su rezultat primene ovih opštih kriterijuma za specifične sisteme.

(iii) Pogon (uključujući motore, propelere i sisteme rotora) i pomoćne pogonske jedinice (APUs)

- a) Požar, eksplozija, ili kvar na bilo kojem motoru;
- b) Prekoračenje brzine ili nemogućnost kontrolisanja brzine bilo koje komponente koja rotira velikom brzinom (na primer: APU, vazdušni starter, mašina za vazdušni ciklus, motor vazdušne turbine, propeler ili rotor);
- c) Otkazivanje ili kvar nekog dela motora ili generatora struje što dovodi do:
 - 1. Nedostatak kontrole, komponenti/delovi;
 - 2. nekontrolisani unutrašnji ili spoljašnji požar ili izbijanje vrelog gasa;
 - 3. potisak u pravcu koji nije utvrdio pilot;
 - 4. kvar u radu sistema za preokretanje potiska ili njegov neadekvatan rad;
 - 5. nemogućnost kontrolisanja snage, potiska ili broja obrtaja;

6. otkazivanje strukture nosača motora;
 7. delimičan ili potpun gubitak glavnog dela generatora snage;
 8. gust vidljiv dim ili koncentracija otrovnih proizvoda koja je dovoljna da onesposobi posadu ili putnike;
 9. nesposobnost isključivanja motora korišćenjem normalnih procedura;
 10. nemogućnost ponovnog pokretanja motora, koji se može popraviti.
- d) gubitak, promena ili oscilacija u potisku/snazi koja su klasifikovana kao gubitak potiska ili kontrole (LOTG):
1. za vazduhoplov sa jednim motorom; ili
 2. kada se smatraju prekomernim za tu određenu namenu; ili
 3. ako bi to moglo da utiče na više od jednog motora kod višemotornog vazduhoplova, a posebno u slučaju vazduhoplova sa dva motora; ili
 4. kod vazduhoplova sa više motora gde se koristi isti ili sličan tip motora, tokom događaja koji će se smatrati opasnim ili kritičnim;
- e) Bilo koji kvar sa ograničenim rokom trajanja koji izaziva njegovo povlačenje pre isteka roka predviđenog za duže trajanje;
- f) Kvarovi zajedničkog porekla koji bi mogli da izazovu visok stepen mogućnosti gašenja motora tokom leta, uz to da postoji mogućnost gašenja više od jednog motora tokom istog leta;
- g) Otkazivanje rada granične snage motora ili kontrolnog uređaja, ili njihov rad na nepredviđen način;
- h) Prekoračenje parametara rada motora;
- i) FOD koji utiče na oštećenja;

Propeleri i prenosi

- j) Otkazivanje ili kvar na nekom delu propelera ili generatora snage koji dovode do jednog ili više slučajeva, kao u nastavku:
1. prebrzo okretanje propelera;
 2. stvaranje prevelikog vazdušnog otpora;
 3. potisak u pravcu suprotan od onog koji zahteva pilot;
 4. otkinut propeler ili neki njegovog osnovni deo;
 5. kvar koji dovodi do gubitka ravnoteže;
 6. nekontrolisano kretanje krila propelera ispod utvrđene minimalne pozicije niskog nagiba njegovih krila tokom leta;
 7. bilo koja nemogućnost kretanja propelera;
 8. bilo koja nemogućnost promene nagiba propelera;
 9. nekontrolisana promena nagiba;
 10. nekontrolisana fluktuacija obrtnog momenta ili brzine;
 11. otkinuti delovi sa niskom energijom.

Rotori i prenosi

- k) Oštećenje ili defekt glavne prenosne kutije rotora/priključka što bi moglo dovesti do odvajanja sklopa rotora i/ili kvarova na kontrolama rotora tokom leta;
- l) Oštećenje repnog rotora, prenosa i sličnih sistema;

APU

- m) Isključenje ili kvar kad se zahteva da APU bude na raspolaganju premaradnim zahtevima npr. ETOPS, MEL;
- n) Nemogućnost isključenja APU;
- o) Prekoračenje brzine;
- p) Nemogućnost pokretanja APU kada je neophodna zbog radnih zahteva;

(iv) Ljudski faktori

Bilo koji incident kod kojih neka odlika ili neadekvatnost izrade vazduhoplova može dovesti do greške u upotrebi, koja bi mogla da doprinese stvaranju opasnosti ili katastrofalnog efekta.

(v) Ostali događaji

- a) Bilo koji incident kad kojih neka odlika ili neadekvatnost izrade vazduhoplova može dovesti do greške u upotrebi koja bi mogla da doprinese stvaranju opasnosti ili katastrofalnog efekta;
- b) Događaj koji se obično smatra raportiranim (npr. nameštaj i oprema u kabini, vodovodni sistemi), a čije su okolnosti dovele do ugrožavanja vazduhoplova ili lica koja se nalaze u njemu;
- c) Požar, eksplozija, dim, gusta para otrovna ili zagušljiva isparenja;
- d) Bilo koji drugi događaj koji može ugroziti vazduhoplov ili uticati na bezbednost lica koja se nalaze u vazduhoplovu ili imovine u blizini vazduhoplove na zemlji;
- e) Otkazivanje ili kvar na sistemu za obraćanje putnicima koji je doveo do gubitka ili nečujnosti sistema za obraćanje putnicima;
- f) Gubitak kontrole pilotskog sedišta tokom leta.

C. ODRŽAVANJE I POPRAVKA VAZDUHOPLOVA

- (i) Pogrešno sklapanje delova ili komponenti vazduhoplova koje je otkriveno tokom inspekcije ili procedura ispitivanja koja nije predviđena za tu namenu.
- (ii) Curenje vrelog sabijenog vazduha zbog oštećenja u strukturi.
- (iii) Bilo koji kvar na nekom delu sa ograničenim rokom trajanja koji izaziva njegovu zamenu pre isteka punog roka trajanja.
- (iv) Bilo koje oštećenje ili pogoršanje (npr. frakture, pukotine, korozija, delaminacija, odlepljivanje itd.) koje je izazvano nekim razlogom (npr. treperenje, gubitak čvrstine ili otkazivanje strukture) na:
 - a) primarnoj strukturi ili PSE (kao što je definisano u 'Priručniku za popravku') gde jedna takva šteta ili pogoršanje prevazilaze dozvoljene granice navedene u Priručniku za popravku i zahtevaju popravku ili potpunu ili delimičnu zamenu;
 - b) sekundarnoj strukturi koja je ugrozila ili je mogla da ugrozi vazduhoplov;
 - c) motoru, propeleru ili pogonskom sistemu rotora.
- (v) **Bilo koje otkazivanje, kvar ili defekt na bilo kojem sistemu ili opremi, ili oštećenje ili pogoršanje koji kasnije pojavi kao posledica poštovanja direktive o vazdušnoj sposobnosti ili nekog drugog obavezujućeg uputstva izdatog od strane regulatornog organa, kada:**
 - a) se po prvi put otkrilo sprovođenje propisa, od strane organizacije koja podnosi izveštaj;
 - b) tokom bilo koje naredne provere o poštovanju propisa do prekoračenja dozvoljenih granica navedenih u uputstvu i/ili kada objavljene procedure za popravke/ispravke nisu na raspolaganju;
- (vi) Otkazivanje bilo kojeg sistema ili opreme za reagovanje u vanrednim situacijama, uključujući sva izlazna vrata i osvetljenje, kada ne funkcionišu na zadovoljavajući način, i u slučaju kada se koriste u cilju održavanja ili ispitivanja.

- (vii) Nepoštovanje ili primetne greške u poštovanju neophodnih procedura za održavanje.
- (viii) Proizvodi, delovi, uređaji i materijali nepoznatog ili sumnjivog porekla.
- (ix) Lažni, netačni ili nedovoljni podaci o održavanju ili procedure koje mogu dovesti do grešaka u održavanju.
- (x) **Bilo koje otkazivanje, kvar ili defekt na zemaljskoj opremi korišćene za testiranje ili proveru sistema na vazduhoplovu, kada potrebne procedure i rutinska inspekcija i testiranje mogu jasno utvrditi problem koji može dovesti do pojave rizične situacije.**

D. VAZDUHOPLOVNE NAVIGACIONE USLUGE, POSTROJENJA I USLUGE NA ZEMLJI

(i) Vazduhoplovne navigacione usluge (ANS)

Vidi Aneks II, spisak događaja u vezi sa ANS koji se moraju prijaviti.

(ii) Aerodrom i aerodromska postojenja

- a) Primetno rasipanje goriva tokom snabdevanja vazduhoplova gorivom;
- b) Nalivanje netačnih količina goriva, što će verovatno imati jak uticaj na izdržljivost, učinak, ravnotežu ili strukturalnu jačinu vazduhoplova.

(iii) Postupanje sa putnicima, prtljagom i teretom

- a) Primetna kontaminacija strukture, sistema i opreme vazduhoplova koja proizlazi prilikom prtljaga ili tereta;
- b) Nepravilan utovar putnika, prtljaga ili tereta koji će verovatno imati značajan uticaj na masu i/ili ravnotežu vazduhoplova;
- c) Opterećenje prtljage ili tereta (uključujući ručne tašne) koji će na bilo koji način ugroziti vazduhoplov, njegovu opremu ili lica u njemu ili ometati evakuaciju u slučaju vanredne situacije;
- d) Neadekvatni smeštaj teretnih kontejnera ili drugih većih tereta;
- e) Prenos ili pokušaj prenosa opasnih sredstava u suprotnosti sa važećim propisima, uključujući netačno imenovanje i pakovanje opasnih sredstava.

(iv) Rukovanje vazduhoplovom na zemlji i njegov servis

- a) Otkazivanje, kvar ili defekt na zemaljskoj opremi koja se koristi za testiranje ili proveru sistema i opreme na vazduhoplovu, kada neophodne procedure, rutinske inspekcije i testiranja mogu jasno utvrditi problem, pri čemu može doći do pojave opasne situacije.

- b) Nepoštovanje ili primetne greške u sklopu neophodnim procedura potrebnih za servisiranje.
- c) Utovar kontaminiranog goriva ili pogrešne vrste goriva, kao i osnovnih esencijalnih tečnosti (uključujući kiseonik i vodu za piće).

Prilog ANEKSU I

U narednim podstavovima navedeni su primeri raportiranih događaja koji proizlaze primenom opštih kriterijuma u određenim sistemima navedenih u stavu B(ii) Aneksa I.

1. Klimatizacija/ventilacija

- a) potpuni gubitak hlađenja elektronskih uređaja vazduhoplova
- b) gubitak pritiska vazduha.

2. Sistem autopilota

- a) Poteškoće u funkcionisanju sistema autopilota za postizanje predviđene operacije
- b) Izveštavanje posade za nastale poteškoće u održavanju kontrole nad vazduhoplovom, koja je povezana sa funkcionisanjem sistema autopilota
- c) otkazivanje bilo kojeg uređaja za isključenje sistema autopilota
- d) ne kontrolisana izmena komande autopilota.

3. Komunikacije

- a) otkazivanje ili kvar sistema za komunikaciju sa putnicima, što može dovesti do nemogućnosti obraćanja putnicima
- b) potpun gubitak komunikacije tokom leta.

4. Električni sistem

- a) gubitak jednog od distributivnih električnih sistema (AC/DC)
- b) potpun gubitak jednog ili više sistema za proizvodnju električne energije
- c) otkazivanje pomoćnog sistema za proizvodnju električne energije (za vanredne situacije).

5. Pilotska kabina/putnička kabina/odeljak za teret

- a) gubitak kontrole nad pilotskim sedištem tokom leta
- b) gubitak nekog sistema ili opreme, uključujući i sistem signalizacije za hitnu evakuaciju, sva izlazna vrata, vanredna osvetljenja, itd.
- c) gubitak sposobnosti izdržljivosti sistema za opterećenja

6. Sistem za zaštitu od požara

- a) upozorenja od požara, osim onih koja su odmah utvrđena kao pogrešna
- b) neotkriveno otkazivanje ili kvar sistema za detekciju

- požara/ dima, zaštitnog sistema, koji mogu dovesti do gubitka ili smanjenja zaštite od požara
- c) odsustvo upozorenja u slučaju stvarnog požara ili dima.

7. Komande za upravljanje u letu

- a) asimetrija krilaca, kaiševa, spojlera, itd.
- b) ograničeno kretanje, čvrstoća, loša ili spora reakcija u radu glavnih sistema za kontrolu leta ili njihovih sistema za podešavanje i utvrđivanje
- c) neposlušnost površina za upravljanje letom
- d) vibracije na površinama za upravljanje letom koje oseća posada
- e) mehanički prekid ili otkazivanje na površinama za upravljanje letom
- f) znatno ometanje normalnog upravljanja vazduhoplovom ili pad letnih karakteristika.

8. Sistem za snabdevanje gorivom

- a) kvar na sistemu za prikaz količine zapaljivih sredstava koji dovodi do potpunog gubitka ili pogrešnog prikaza količine zapaljivih sredstava u vazduhoplovu
- b) curenje zapaljivih sredstava koje je dovelo do velikog gubitka, opasnosti od požara, znatne kontaminacije
- c) kvarovi ili defekti na sistemu za raspodelu zapaljivih sredstava koji su doveli do gubitka znatne količine zapaljivih sredstava, opasnosti od požara, opasne kontaminacije vazdušne opreme ili nemogućnosti izbacivanja zapaljivih sredstava
- d) kvarovi ili defekti na sistemu za snabdevanje zapaljivim sredstvima koji su imali značajan uticaj na snabdevanje i/ili distribuciju zapaljivih sredstava
- e) nemogućnost prenosa/upotrebe ukupne količine raspoloživih zapaljivih sredstava.

9. Hidraulika

- a) gubitak jednog hidrauličnog sistema (samo ETOPS)
- b) otkazivanje izolacionog sistema
- c) gubitak jednog ili više hidrauličnih kola
- d) otkazivanje pomoćnog hidrauličnog sistema
- e) neizbežno produženje turbinaza protok vazduha.

10. Sistem za otkrivanje/zaštitu od mraza

- a) ne otkriveni gubitak ili smanjeni učinak sistema za otkrivanje/zaštitu od mraza
- b) gubitak više od jednog grejnog sistema ili sonde
- c) nemogućnost postizanja simetričnog odleđivanja krila
- d) nenormalna akumulacija leda koja dovodi do znatnog uticaja na učinak ili kvalitet rukovanja
- e) znatna ometenost vidljivosti za posadu.

11. Sistemi ukazivanja/upozorenja/snimanja

- a) otkazivanje ili kvar bilo kojeg indikacionog sistema kada bi verovatnoća znatnih pogrešnih indikacija za posadu mogla da dovede do neodgovarajućih postupaka posade ili reakcija po neki važan sistem
- b) gubitak funkcije upozorenja crvenim svetlom u nekom sistemu
- c) za staklene pilotske kabine: gubitak ili kvar više od jedne jedinice displeja ili na kompjuteru povezanog sata belom znakova/funkciji upozorenja.

12. Sistem stajnog trapa/kočnice/pneumatika

- a) požar na kočnicama
- b) znatan gubitak dejstva kočnica
- c) asimetrično dejstvo kočnica koje dovodi do znatne devijacije vazdušne linije
- d) otkazivanje sistema za slobodan paddela kočnica (uključujući i tokom planiranih testova)
- e) nepoželjno aktiviziranje stajnog trapa ili njegovih vrata
- f) eksplozija većeg broja pneumatike.

13. Navigacioni sistemi (uključujući precizne sisteme) i sisteme za prikazivanje podataka tokom leta

- a) potpun gubitak ili otkazivanje većeg broja opreme za navigaciju
- b) potpuno otkazivanje većeg broja opreme vazdušnog sistema za prikaz podataka tokom leta
- c) pogrešna označavanja
- d) znatne greške u navigaciji koje se mogu pripisati netačnim podacima ili greški u kodiranju baze podataka
- e) iznenadne devijacije u lateralnoj ili vertikalnoj putanji koje nisu izazvana uticajem pilota

- f) problemi sa zemaljskim navigacionim objektima koji dovode do pojave vidnih navigacionih grešaka, a nisu vezane za prelaz sa položaja inercione navigacije na položaj navigacije radiom

14. Kiseonik za regulisanje vazdušnog pritiska u vazduhoplovu

- a) gubitak snabdevanja kiseonikom u kabini
- b) gubitak snabdevanja kiseonikom većeg broja putnika (iznad 10%), uključujući i tokom održavanja ili obuke ili testiranja

15. Sistem za ispuštanje sabijenog vazduha iz mlaznog motora

- a) curenje sabijenog vazduha iz mlaznog motora koje izaziva aktiviranje upozorenja za požar ili izaziva strukturnu štetu
- b) gubitak svih sistema koji rade na sabijanju vazduha
- c) otkazivanje sistema za detekciju curenja sabijenog vazduha

ANEKS II

Spisak usluga vazdušne navigacije u vezi sa događajima koji se moraju prijavljivati

Napomena 1: Iako je u ovom Aneksu navedena većina događaja koja se mora prijaviti, on ne može smatrati sveobuhvatnim. Bilo koji drugi događaji za koje njihovi učesnici smatraju da ispunjavaju kriterijume, moraju se takođe prijavljivati.

Napomena 2: Ovaj Aneks ne obuhvata nesreće i ozbiljne incidente. Izuzev drugih zahteva koji se odnose na obaveštavanje o nesrećama koje takođe treba prijavljivati.

Napomena 3: Ovaj Aneks obuhvata događaje ANS koji predstavljaju stvarnu ili potencijalnu opasnost po bezbednost leta ili mogu da kompromituju pružanje bezbednih ANS usluga.

Napomena 4: Sadržaj ovog Aneksa ne isključuje prijavljivanje nekog događaja, situacije ili stanja koje, ako se ponovi u drugačijim ili sličnim okolnostima ili ukoliko se dopusti njeno trajanje bez ispravke, može predstavljati opasnost po bezbednost vazduhoplova.

Incidenti izbegavanja mogućih sudara (uključuje vanredne situacije gde se jedan vazduhoplov nalazi suviše blizu nekom drugom vazduhoplovu/zemlji/nekom vozilu/licu ili predmetu):

- a) prekršaj održavanja minimalne razdaljine ;
- b) neadekvatnarazdaljina;
- c) izbegnut sudar kontrolisanog leta sa zemlje (izbegnut CFIT);
- d) ulazak na pistu kad je postupak izbegavanja neophodan.

Mogućnost sudara ili izbegnuti sudar (uključujući vanredne situacije koje imaju potencijalne mogućnosti pojave nesreća ili izbegnutih sudara, ukoliko se u blizini nalazi neki drugi vazduhoplov):

- a) ulazak na pistu kada nije bilo potrebno sprovesti postupak izbegavanja;
- b) izlaz sa piste;
- c) devijacija vazduhoplova sa saglasnošću dobijene od ATC;

- d) devijacija vazduhoplova od Uredbe, koji je na snazi, za upravljanje vazdušnim saobraćajem (ATM):
1. devijacija vazduhoplova od važećih procedura objavljenih od strane ATM;
 2. zabranjeni ulaz u vazdušni prostor;
 3. devijacija vazduhoplova od operacija i prenos opreme, prema ATM, kao što je predviđeno Uredbom koji je na snazi

Događaji koji se odnose na ATM (uključujući i situacije gde se utiče na sposobnost pružanja usluga ATM, kao i situacije u kojima, srećom, nije ugrožena bezbednost vazduhoplova).

Ovde treba obuhvatiti sledeće događaje:

- a) nemogućnost pružanja ATM usluga:
 1. nesposobnost pružanja usluga vazdušnog saobraćaja;
 2. nemogućnost pružanja usluga upravljanja vazdušnim prostorom;
 3. nemogućnost pružanja usluga upravljanja tokom vazdušnog saobraćaja;
- b) otkazivanje funkcije komunikacija;
- c) otkazivanje funkcije nadzora;
- d) otkazivanje funkcije za obradu podataka i njihovog saopštavanja;
- e) otkazivanje navigacione funkcije;
- f) bezbednost sistema ATM.

Prilog ANEKSA II

Naredni podstavovi sadrže primere događaja koje treba raportirati prema ATM, koji nastaju prilikom primene opštih kriterijuma navedenih u stavu (iii) Aneksa II za vazduhoplovne operacije.

1. Pružanje vidnih netačnih, neadekvatnih ili pogrešnih informacija od strane nekog zemaljskog izvora, kao na primer kontrole vazdušnog saobraćaja (ATC), službe za automatsko informisanje na terminalima (ATIS), meteorološke usluge, baza podataka navigacije, mapa, planova, priručnika, itd.
2. Nedovoljan opis terena.
3. Netačan opis referentnih podataka o pritisku (npr. podešavanje visinomera).
4. Netačan prenos, prijem ili tumačenje važnih poruka kada to dovodi do stvaranja rizične situacije.
5. Prekoračenje minimalne bezbedosne razdaljine
6. Neovlašćen ulaz u vazdušni prostor.
7. Nezakonita transmisija radio poruka.
8. Otkazivanje zemljanih ili satelitskih objekata ANS-a.
9. Veliki kvar ATC/ATM ili vidno pogoršanje infrastrukture vazduhoplova.
10. Neprohodnost pokretnih zona između vazduhoplova, vozila, životinja ili stranih objekata koji dovode do stvaranja rizičnih ili potencijalno rizičnih situacija.
11. Greške ili neadekvatnosti u obeležavanju prepreka ili opasnost u zonama za kretanje na aerodromu, što dovodi do stvaranja rizičnih situacija.
12. Otkazivanje, vidan kvar ili nepostojanje aerodromskog osvetljenja na pisti.